

วันเสาร์ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘

ปูน ที่จะถูกกลืน..!! ๑

เมื่อครบรอบ ๕๐ ปี กองโบราณคดี ของกรมศิลปากรได้เชิญช่างทางภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคกลางตอนล่าง ไปร่วมแสดงความคิดเห็น เพชรบุรีเราอยู่ภาคกลางตอนล่าง ผมได้รับเกียรติจากศูนย์วัฒนธรรมราชภัฏเพชรบุรี ไปเป็นวิทยากร ที่มหาวิทยาลัยกรมศิลปบ บรรยายเรื่องปูนไทยโบราณ พร้อมได้ถ่ายสไลด์ประกอบคำบรรยาย ถึงเทคนิคของช่างไทยรุ่นเก่า ทางกองโบราณคดีพิมพ์หนังสืออนุสรณ์แจกในงาน ดีใจมากที่ได้เห็นการบันทึกปัญญาความรู้ของช่างรุ่นเก่าไว้

เรื่องของปูนพอสรุปว่ามี ปูนสอ ปูนฉาบ ปูนขัดผิว และปูนปั้น (ปูนดำ) ปูนเหล่านี้กำลังจะสูญหายไป (นอกจากปูนดำ) ในสมัยโลกาภิวัตน์ เพราะสมัยนี้เป็นสมัยของปูนซีเมนต์ ผสมน้ำกับทราย ก็ใช้ได้เลยสะดวกไม่ต้องมีการเตรียมการอะไร มีการผลิตขึ้นมาหลายบริษัทหลายตราแล้วสำหรับซีเมนต์

ถ้าเราไปตามวัดเก่าๆ เช่นวัดมหาธาตุ วัดพระทรง ฯลฯ จะเห็นผนังโบสถ์ ตอนล่างใกล้ฐานซุกซีเมนต์ผู้กร่อน เห็นเม็ดปูนขาว เม็ดทรายหยาบๆ พอฉาบไว้บนอิฐก่อผนัง บางครั้งก็เห็นแผ่นกระเบื้องแตกๆ รวมอยู่กับปูนทรายเหล่านั้นด้วย ที่เป็นเช่นนี้คงเป็นเพราะว่าปูนขาวเมื่อก่อนคงหายาก คงไม่มีการบรรจุถุงพลาสติก ขายเหมือนสมัยนี้ เมื่อใช้ก็ใช้ได้หมด ไม่ว่าจะกาปูน กากทราย กระเบื้องแตก หรือว่าช่างรุ่นเก่า ท่านละเอียดไม่สุ่ยสุ่ยเหมือนช่างสมัยใหม่

วัสดุที่ใช้ผสมก็มี น้ำข้าวเหนียวต้มจนเปื่อย สารส้มละลายน้ำ ปูนขาว ทราย น้ำตาลโตนด (กาวหนังใช้เฉพาะปูนดำ) ก่อนอื่นร่อนทราย ปูนขาว ด้วยตะแกรง นำไปผสมน้ำข้าวเหนียวกับน้ำตาล ผสมให้เหลวพอเหมาะ ที่จะเป็นปูนสอ (ก่ออิฐ) เมื่อก่ออิฐเสร็จก็โบกปูนกับอิฐ ด้วยปูนเดียวกันนี้ ถ้าก่ออิฐไม่ได้ระดับ เวลาถือปูนก็ใช้กากปูน ทรายผสมพอกกลงไปให้ได้ระดับเส้นเราจึงเห็นเม็ดทรายปูนหยาบๆ บางครั้งก็เห็นกระเบื้องแตกๆ ด้วย

ส่วนปูนขัดผิว (ขัดมัน) นั้นต้องนำปูนที่ร่อนด้วยตะแกรงนั้นไปแช่น้ำสะอาด แชไว้หลายๆ วัน รินน้ำทิ้ง เปลี่ยนน้ำหลายครั้ง เพื่อล้างความเค็มของปูน กรองด้วยผ้าขาวบาง ให้นูนตกตะกอนนอนกัน นำเนื้อปูนผึ่งให้หมาดๆ นำน้ำข้าวเหนียวกับน้ำสารส้ม ผสมกับเนื้อปูนให้ข้น พอเหมาะที่จะขัดผิวผนังใช้เกรียงเหล็กขัดให้ผิวมันและเรียบ ปูนปั้น (ปูนดำ) นั้นคงอยู่ได้ส่วน ปูนที่กล่าวมานี้ถูก ลืมแล้วเหมือนวัฒนธรรมไทย บางอย่างที่ถูกลืมต้องรณรงค์ โหยหาให้คืนกลับมา จนวิญญานแหบจะออกจากร่าง ของผู้ที่รัก วัฒนธรรมไทย